

OP STAP ...

Elke maand trekken we door Vlaanderen en Brussel, op zoek naar opvallende verhalen bij de openbare diensten.

VANDAAG enclavegemeente Baarle-Hertog

TEKST
Eva Hugaerts

FOTOGRAFIE
Anton Coene

Tien keer de grens oversteken in één rit zonder het te merken? In Baarle is dat dagelijkse kost. Hier ligt België in Nederland, en Nederland in België – letterlijk. De 22 Belgische enclaves van Baarle-Hertog, omringd door het Nederlandse Baarle-Nassau, vormen samen één gemeente met een unieke dynamiek.

“Je neemt de trap in België en komt boven in Nederland,” lacht algemeen directeur Trees Van Geluwe in het enige gemeentehuis ter wereld dat in twee landen ligt. Door de raadszaal loopt een

LED-strip die de grens markeert. Het is meer dan een gimmick: het symboliseert de intense samenwerking tussen de twee gemeenten, die praktisch alles samen organiseren – van afvalophaling tot cultuurcentrum.

De enclaves zijn eeuwenoud, ontstaan in de middeleeuwen en ondanks vele pogingen in de geschiedenis nooit opgeheven. “Pas in 1995 werden de enclavegrenzen exact vastgelegd, na tien jaar samenwerken tussen Belgische en Nederlandse kadasters.” Het kadaster

komt ook soms in andere zaken tussen. Zoals bij de beruchte ‘grensmoord’: het slachtoffer lag in Nederland, de voordeur in België. De Belgische politie moest haar Nederlandse collega’s via het raam binnenlaten, nadat het kadaster had vastgesteld in welk land het slachtoffer lag. “Ze moesten binnen langs het raam om te vermijden dat ze de grens overstaken en zo het onderzoek oneindig complex zouden maken.”

Dit grensgebied is géén administratief monster, maar een knap staaltje samenwerking. Hulpdiensten zoals politie delen een kantoor in het Belgische gemeentehuis en werken nauw samen. Cultuur, infrastructuur en zelfs het recyclagepark – dat deels Belgisch, deels Nederlands is – worden slim aangepakt. “We combineren wetgevingen of zoeken creatieve oplossingen, zoals toen na de grensvaststelling van 1995 een voordeur plots niet in België maar in Nederland bleek te liggen. Door de voordeur en het raam van plaats te wisselen, kon de bejaarde bewoonster toch in Baarle-Hertog blijven wonen.” De voordeurregel bepaalt in welk land de bewoners van het pand ingeschreven worden. Een verhuizing binnen het dorp kan dus betekenen dat

je ‘emigreert’. En toch: inwoners lijken zich meer verbonden te voelen met het dorp dan met het land. Vlamingen en Nederlanders spreken er hetzelfde dialect, en het verenigingsleven bloeit aan beide kanten. Alleen bij het EK en WK voetbal wordt duidelijk wie voor welk land supportert.

Baarle-Hertog trekt Nederlanders aan, vroeger voor fiscale redenen, nu vooral vanwege grondschaaerste in Nederland. Maar dat stuwt de vastgoedprijzen omhoog, waardoor jonge Belgen uit de markt vallen. “Daarom zetten we sterk in op betaalbare woningen.” Trees werkt al 27 jaar in deze ‘Europese gemeente’. “Ik ben als pas afgestudeerde politiek wetenschapper aan de slag gegaan als eerste euro-ambtenaar. Als verbindingsambtenaar loste ik conflicten op, had ik een coördinerende rol in zowat alle samenwerkingsdossiers, probeerde ik wettelijke verschillen met elkaar te verzoenen om ervoor te zorgen dat niemand van onze bewoners uit de boot valt. Zelfs al gaat het maar over enkele mensen. Als ik ervoor kan zorgen dat zij ook een sociaal tarief krijgen voor hun energieverbruik, dan maakt dat voor die mensen het leven een pak makkelijker. De strijd en tijd die er soms aan voorafgaat is het dat allemaal waard.”

Grensgeval met hartslag